

scilicet, vacasse se tot annis illi scientiæ etc. si tales sint æquæ idonei ac alii Doctores? Vide *Tamb. Dec. lib. 3. cap. 2. §. ex n. 11.* qui affirmat, et justam causam ait tunc esse sic jurandi, ne repellantur, qui jam digni sunt. Sed quidquid sit de hoc, probabile magis mihi videtur non pejorare Doctorandos Neapoli, qui more solito scribunt manu propria in suscipiendo Matriculas: *Dico con giuramento esse il primo anno istituita etc.* cum revera id non sit. *Ratio,* quia verbum illud giuro, sive dico con giuramento, ut supra diximus *Dub. 1. n. 136. cum Salm. c. 2. n. 24. Bon. Sanch. Suar.* de se non est juramentum, nisi præcedat interrogatio de juramento; sed hæc interrogatio Neapoli vel omnino non fit, vel non fit de vero juramento, sed tantum de illa scriptio materiali, quæ ex usu communi videtur non apprehendi ut verum juramentum.

167. — Quær. 7. an possit quis licet coram Notario assere se accipere pecuniam, quam vere non recipit? Affirmat posse *Tamb. ibid. n. 20 et 23.* sensum impropiando, scilicet jurando, pecuniam se pro accepta habere, vel accipere, qui certus sit moraliter alterum brevi pecuniam sibi fore soluturum. Et videtur probabile ex communi usu loquendi.

168. — Quær. 8. an licet jurare aliquid falsum, addendo tamen submissa voce circumstantiam veram? Affirmat *Hurtad. et Prado cum aliis ap. Salm. c. 2. n. 136. contra Torrer,* qui dicunt, quod, ut locutio sit vera, sufficiat ut exterius concordet conceptui mentis, sive nutibus, sive voce submissa explicetur, et per accidens sit, ut alter non audiat. At melius *Salm. n. 138.* id admittunt, si tamen aliquo modo possit ab altero percipi illa submissa prolation, licet ejus sensus non percipiatur; secus si omnino alterum lateat.

169. — « 1. Graviter peccat, qui utitur æquivocatione, quando non rogatus, sed sponte sua jurat: quia tunc tenetur uti voca- » bulis secundum communem significationem, inquit *Tolet. lib. 4. c. 21.* eo quod non habeat rationem æquivocandi. »

170. — Probabilius tamen *Salm. c. 2. n. 142. in fine* cum communissima contrarium dicunt, nempe, quod, quando adest justa causa necessitatis, vel utilitatis, possit quis uti amphibologis in juramento, etiamsi ad jurandum sponte se offerat.

« 2. Graviter item peccat, qui utitur æquivocatione, quando juramentum justè exigitur, ut à judice vel superiore in re gravi. » *Bon. loc. cit.*

« 3. Si autem fiat tale juramentum in re levi, per jocum, et citra inobedientiam, ac notabile damnum alterius, erit tantum veniale, ut probabiliter docet *Sanch. l. 3. c. 5. contra alias:* quia sola discretione, sive judicio caret. Vid. *Bon. loc. cit.*

« 4. Licet æquivocojurare, si juramentum exigatur injustè, ut v. gr. si quis exigat juramentum, qui jus non habet, v. gr. Jūdex incompetens, vel si non servet ordinem juris. Item si exigatur per vim, injuriam, metum, v. g. si vir exigat juramentum ab uxore de adulterio occulto; si latrones exigant à te lytrum cum juramento. *Sayr. l. 4. c. 3. et lib. 1. c. 17. Less. Trull. lib. 2. cap. 1. d. 15.*

171. — « 5. Qui exterius tantum juravit sine animo jurandi, non obligatur, nisi forte ratione scandali; cum non juraverit, sed luserit. In foro tamen externo potest cogi ut servet juramentum. *Sanch. 7. Mor. cap. 10. num. 11. Trull. lib. 2. c. 1. d. 10.* » *(*Sed de hoc vide mox dicenda Dub. seq. n. 172. v. Quæritur.*)* »

Quæritur hic ultimò, an simulatio sit aliquando licita? Respondetur: Simulatio *formalis*, nempe cum quis intendit per factum externum aliud significare, quam in animo habet; hæc nunquam est licita, quia est verum mendacium facti, ut docet *D. Th. 2. 2. III. art. 1.* Simulatio vero *materialis*, scilicet cum quis aliquid agit, non intendens deceptionem alterius, sed aliquem suum finem; hæc est licita cum justa causa, semper ac ex circumstantiis ali possint conjicere, ad alium finem id agi, prout dictum est de restrictione non purè mentali n. 152. Sic *Josue c. 8.* licet fugit, non intendens significare metum, sed ut hostes longè abducerentur ab urbe *Hai*, et reliqui milites irruerent in Urbem. Ita etiam Christus Dominus *Luc. 24.* apud Emmaus fuisse longius ire, non intendens, ut Discipuli hoc crederent, sed volens significare, se revera iturum fuisse longius, nisi ab eis invitaretur. Ita *Croix l. 3. p. 1. n. 298.*

DUBIUM V.

Quæ, et quanta sit obligatio juramenti promissorii?

172. Quotuplex veritas affirmanda sit in juramento promissorio? Quale autem peccatum sit juramentum promissorum fictum, et quomodo obliget? — **173.** An peccet graviter non implens promissum in re parva? — **174.** An obliget juramentum metu extortum? — **175.** Quid, si sit errore, vel dolo extortum? — **176.** An obliget juramentum de re mala, aut vana? — **177.** Quid de juramento in favorem tertii? — **178.** An Juramentum non ludendi excludat ludum moderatum? — **179.** An obliget juramentum factum contra primum? — **180.** An juramentum sequi debeat conditionem promissionis? — **181.** Quomodo obliget juramentum servandi statuta alicuius collegii. — **182.** De juramento Medicorum non visitandi etc. — **183.** De juramento servandi secretum, dicendi veritatem et solvendi debitum. — **184.** An obliget juramentum factum concubinas non cognoscendi aliam? — **185.** An promissio prodiga cum juramento obliget? — **186.** An obliget juramentum redeundi ad carcerem? De juramento parentum ac Dominorum puniendi filios, aut famulos?

172. — « RESP. I. juramento promissorio duæ affirmantur veritates: una de praesenti primaria, quod scilicet jurans habeat animum implendi quod promittit; altera secundaria de futuro, quod scilicet impleturus sit suo tempore, quod promittit: sive promittat Deo, et est votum cum juramento; sive homini, et est jurata promissio humana. Unde oritur obligatio implendi si rationabiliter possit. Ita communiter DD. *Laym. lib. 4. tom. 3. cap. 6. Bon. p. 7.*

Unde resolues :

“ 1. Defectu primæ veritatis jurans verè peccat mortaliter, si vel non habeat animum implendi, sive materia sit parva sive magna, licita, sive illicita; vel si dubitat an facturus sit necne quod jurat; vel si putet sibi moraliter impossibile ut impleat quod promittit; quia quoad istam veritatem præsentem, promissorum ab assertorio non differt; unde nec parvitas materiæ excusat.” * (Peccat quidem graviter qui promittit aliquid cum juramento, putans impossibile ut impleat. Ita hic Busemb. Sed addendum cum Salmant. c. 2. n. 49. cum Azor. Suar. Fag. Leand. etc. secus esse, si probabilem rationem habeat implendi.)

Quæritur quale peccatum sit juramentum promissorum fictum, et ad quid obliget? Distinguo : tripliciter potest quis fieri promittere cum juramento ; I. sine animo jurandi ; II. sine animo se obligandi ; III. sine animo implendi. I. Si quis juret *sine animo jurandi*, peccat quidem, et ex prop. 25 damn. ab Innoc. XI quæ dicebat : “ Cum causa lictum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive sit gravis.” Ratio, quia tunc illudit Divino testimonio. An autem hic peccet graviter? Resp. affirmativè, si juret sine animo implendi promissionem, si vero cum animo implendi, peccat tantum venialiter ut communissime dicunt Sanch. Dec. lib. 3. c. 6. n. 10. Ronc. de Juram. c. 4. q. 1. R. 3. Tamb. de Juram. lib. 3. c. 3. §. 2. n. 4. Elbel de Jur. n. 129. Mazzott. eod. tit. c. 3. q. 3. Rectè vero excipiunt, si juramentum fiat in contractibus, vel coram judice; quia tunc, licet non sit perjurium, est tamen gravis deceptio contra justitiam.

II. Si autem jurat *sine animo se obligandi*, sed cum animo implendi, Caj. 2. 2. quæst. 89. art. 6. Croix lib. 3. p. 1. num. 2. 9. item S. Antoninus, Navarr. Scotus, Tambur. et alii communius apud Sanch. loc. cit. num. 5. tenent hunc peccare mortaliter, tum quia sic jurans, falso significat se habere intentionem se obligandi quam verè non habet; tum quia, ut sentit Croix tanquam probabilius videtur gravis irreverentia adducere Deum in testem, et nolle ejus testimonio obstringi. Sed valde probabiliter idem Sanch. n. 7. Tamb. n. 6. Elbel n. 21. Renzi de Juram. p. 125. et Ant. a. Spir. S. cui adhæret Ronc. loc. cit. R. 4. tenent hunc non peccare nisi venialiter. Ratio, quia taliter jurans, cum habeat animum implendi, quamvis non intendat se obligare, ex una parte non jurat falsum, quia asserit verum de voluntate præsentis, ex alia parte, cum hic voluntatem non habeat se ullo modo obligandi ex vi juramenti, de cuius intrinseca ratione est inducere obligationem Religionis, revera non jurat, ut ex communi dicunt Salm. tract. 17. cap. 1. n. 19. Elbel loc. cit. Spores in 2. Præc. cap. 1. n. 134. etc. et ideo juramentum hoc idem est, ac si factum sine animo jurandi, quod non est nisi veniale, quando verum asseritur, ut supra dictum est.

An autem sic jurans cum animo jurandi, sed sine animo obli-

gandi, teneatur ad servandum juramentum? Prima sententia negat, tum quia hujusmodi juramentum fuit invalidum, ut supra; tum quia Deus juramenta promissoria non acceptat, nisi juxta jurantium intentionem, ex c. Humanæ aures qu. 5. ubi dicitur: *Divina iudicia talia foris nostra verba audiunt, qualia ex intimis proferuntur.* Ita Pal. tract. 24. D. 1. p. 8. n. 7. Salm. d. c. 1. n. 15. Ronc. R. 4. Tamb. n. 7. Mazzot. loc. cit. Elbel n. 125 et Sanch. Dec. lib. 3. cap. 10. n. 8. cum S. Bonao. S. Anton. Scoto. Sylo. Nao. Arm. Gabr. Ang. et alii cum communi, ut asserit Azor. Et clarè favet D. Thom. n. 3. D. 39. qu. 1. art. 3. qu. 3. ubi ait: “ Si autem simpliciter juret absque dolo, tunc in foro conscientiae non obligatur, nisi secundum suam intentionem.” Et idem confirmat 2. 2. qu. 89. art. 7. ad 4. : “ Si autem jurans dolum non adhibeat, obligatur secundum intentionem jurantis.” Is autem jurat sine dolo (ut dicit Elbel n. 218. cum Illis.) qui jurat alicui nullum jus habenti ex justitia ad rem promissam. Secunda tamen sententia affirmat eum teneri ad servandum juramentum. Hanc tenent Less. l. 2. c. 42. n. 37. (licet vocet oppositam valde probabilem) Cajet. 2. 2. q. 89. art. 7. Suarez cap. 7. Sot. lib. 8. q. 1. art. 7. item Valent. Sayr. Fill. Arag. apud Bonac. tom. 2. D. 4. quæst. 1. pag. 7. num. 3 et Renzi de Juram. Pag. 125. quæst. 5. Ratio, quia, qui jurat cum animo jurandi, jam verum juramentum emittit, et ideo tenetur efficere, ad servandam reverentiam Divini Nominis, ut verum evadat, quod jurat; nec potest à juramento separare obligacionem implendi promissum, cum obligatio oriatur ex ipso juramento, de cuius natura est ut effectum habeat, quod juratur, ne vocetur Deus in testem falsitatis. Et in hoc appareat differentia inter volum, seu contractum et juramentum, nam in illis obligatio pendet ab intentione voventis vel contrahentis, in juramento autem ex vi ipsius juramenti. Utraque sententia est probabilis, sed prima est probabilior: nam ratio hujus secundæ sententiae supponit ut certum, tale juramentum sine animo se obligandi emissum, esse verum juramentum; Attamen probabilius est, et commune, ut asserunt Salm. cap. 1. n. 19. cum aliis ut supra, et etiam Viva in prop. 25. Innoc. XI. n. 13. (contra Less. dict. n. 37.) quod hujusmodi juramentum non sit verum juramentum, tum quia caret conditione necessaria ad naturam juramenti promissori, qualis est animus se obligandi; tum quia juramentum sequitur naturam promissionis, quam confirmat, ut certum est ap. Bus. n. 280. cum Less. Bon. etc. At promissio sine tali animo facta non est quidem promissio, sed simplex propositum; ergo, evanescere promissione, evanescit etiam juramentum, et habetur ut factum sine animo jurandi, quod certè, it vidimus, nullum est. Si autem nullum existit juramentum nulla existit obligatio illud implendi.

III. Si demum quis jurat *sine animo implendi*, sed cum animo jurandi, et se obligandi, certè peccat mortaliter, quia tunc etiam de præsenti deficit veritas. An autem is obligetur ad implendum

promissum? Respondeatur affirmativè, quia viget tunc essentia et obligatio juramenti. *Tamb.* n. 6. *Mazzot.* l. c. et *Sanch.* lib. 3. cap. 10. n. 6. cum *S. Bonav. Leon.* et *Suar.* qui oppositum vocat improbabile. Et hoc dicendum, etiamsi is nullum habuerit animum se obligandi ex vi promissionis, quia obligatur aliunde ex vi juramenti, ut *Sanch.* n. 6. *Tamb.* ibid. et *Mazot.* loc. cit. Qui etiam rectè advertit, quod is, qui habet verum animum jurandi, et nihil cogitat de juramenti obligatione, verè obligetur, quia obligatio sequitur ex ipsa juramenti natura, et qui vult actum, vult consequenter ejus proprietates. Idem ait, si ille ignorat obligationem juramenti, sed huic probabiliter contradicunt *Salm.* dict. c. 1. n. 23. loquendo de voto, ubi ex sententia communissima dicunt, quod, si quis ignoret, votum trahere secum obligationem, et cum hoc errore emittat votum, obligationem nolendo, is ad votum non obligetur, quia nemo obligationem contrahit, nisi volens sibi illam imponat. Vide dicenda *de Voto* n. 201. vers. Sed quær. I. Et vide mox supra dicta, ubi vidimus cum *D. Th.* juramentum non obligare ultra intentionem voventis. Si autem quis injustè cogatur, putà à latrone, ad aliquid promittendum cum juramento, potest licè intendere non velle implore promissum, si relaxationem juramenti obtinuerit. Ita probabiliter *Croix* lib. 1. p. 3. num. 278. cum *Suar.* *Sanch.* et *Diana.*

173. — « 2. Defectu secundæ veritatis verè pejerat is, qui quod promisit postea non implet, si rationabiliter implere possit. Id solum h̄c dubitatur, an qui promisit rem exiguum cum juramento, v. gr. dare alteri unum pomum, vel nummum pro eleemosyna, vel castigare prolem, vel inter vendendum nolle se minori pretio vendere, vel nolle primum locum occupare, aut præcedere in ingressu portæ, etc. an, inquam, sub gravi peccato teneatur hæc servare? Ubi speculativè quidem videtur, quod sic, quia vere adductus est Deus ut testis, quod hæc sit facturus: ergo si sine causa non facit, quantum in se est facit Deum testem falsum. *Caj.* *Val.* *Tol.* lib. 4. c. 44. *Nihilominus* probabiliter alii tenent contrarium, ut *Sanch.* V. *Laym.* sup. c. 4. »

Magna est quæstio, an detur parvitas materiæ in transgressione juramenti promissori, ita ut promittens dare aliquid modicum, si verum habeat animum præstandi, dum jurat, sed postea non præstet, tantum leviter peccet? Prima sententia valde probabilis negat. Hanc tenent *Cajet.* 2. 2. quæst. 89. art. 7. *Dub.* 1. *Tol.* lib. 4. cap. 22. *Less.* c. 42. n. 23. *Bonac.* t. 2. *Disp.* 4. quæst. 1. p. 14. num. 2. item *Vall.* *Reg.* *Medin.* *Cand.* etc. apud *Salm.* tract. 17. cap. 2. n. 52. Ratio, quia tunc jam violatur juramentum, in qua violatione minimè datur parvitas materiæ. Idque videtur sentire *S. Thom.* 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 3. ubi ait quod si quis compellatur invitus aliquid promittere sub juramento, licet postea in judicio poterit repetere quod solvit, teneatur tamen interim solvere promissum: « Quia magis debet dampnum temporale sustinere, quam juramentum violare. »

Secunda verò sententia, non minus probabilis, imò fortè probabilior, affirmat, et hanc tenent *Suar.* *de Relig.* lib. 3. de *Juram.* c. 16. n. 9. *Soto.* *de Justit.* lib. 8. q. 1. art. 7. *Dub.* 1. *Az.* lib. 5. cap. 27. quæst. 2. *Castro.* tr. 14. *Disp.* 1. p. 6. n. 8. *S. Antonin.* part. 2. tit. 10. cap. 4. §. 1. *Nao.* *Man.* c. 12. n. 10. *Sylo.* p. *Juram.* 4. q. 1. *Laym.* lib. 4. tr. 3. cap. 14. n. 6. et *Salm.* loc. cit. cap. 2. n. 53. cum *Arag.* *Sanch.* Jo. a *S. Thoma.* *Rodrig.* *Trull.* etc. Ratio, quia in juramento promissorio Deus non propriè ut testis adducitur, (nam alioquin perjurium committetur, etiamsi deinde promissio ex justa causa non impleretur) sed solum tanquam auctoritatem præbens obligationi, quæ oritur ex promissione coram Deo facta, prout si quis aliquid promitteret coram Principe, intendens ex illius auctoritate suam firmare promissionem. Hinc dicunt, quod, cum postea promittens non implet quod promisit, non jam peccat pejerando, quia perjurium tum tantum patratur, cum invocatur Deus in testem mendacitatis abest verò mendacium, ubi jurans habet voluntatem implendi promissum; non implere autem promissionem, non est mendacium, sed infidelitas, et aliquantulum gravior ratione irreverentia, quæ Deo irrogatur, coram quo promissio facta est; sed cum res promissa non sit gravis, hujusmodi infidelitas ad gravem culpam non pertingit. Sic etiam aiunt *Salm.* cit. c. 2. n. 88. cum *S. Antonin.* *Navarr.* *Castrop.* et aliis supra relatis, quod, si quis jurat servare secretum, et postea non servet, haud graviter peccet, nisi illud manifestet, cum gravi lesione proximi, vel communitalis.

3. Illud certum est, quod, si ex eo quod jurasti, tantummodo parum aliquid non serves, non est grave: v. gr. si jurasti te non bibiturum vinum, non peccas mortaliter parum bibendo. *Sanch.* t. 1. lib. 4. c. 12. n. 21. quia tunc excusat parvitas materiae. Et sic excusantur, qui jurant servare statuta alicujus *Capituli.* *Collegii.* *Universitatis.* etc. si postea parvum aliquid statutum violent. Et idem dic de tabellionibus juratis, et aliis ministris justitiæ: ut et de eo qui ex summa, quam alteri se daturum jurasset, parum tantum detrahatur. *Naoar.* *Suar.* *Sanch.* Vide *Laym.* *Bon.* p. 13.

174. — « 4. Obligaris probabiliter juramento promissorio, etsi extortum à te sit per injuriam, ac metum, ut si oblitus uti æquivocatione, jurasti prædonibus dare lytrum, usurario usuram. *Bec.* 2. 2. quæst. 82. etc. Negat tamen *Azor.* p. 1. lib. 1. cap. 21. quæst. 13. in materia matrimonii, quia matrimonium coactum metu cadente in constantem virum, nullum est: hinc etiam juramentum extortum de eo contrahendo videotur relaxatum ipso jure. *Caj.* v. *Perjurium.* *Suar.* cap. 9. *Sanch.* *Bonac.* p. 9. »

Quæstio magna est, num obliget in conscientia juramentum metu extortum? Dicitur in conscientia, quia in foro externo, ubi præsumitur non adfuisse animus jurandi, certè non obligat tale juramentum, ex c. *Verum de Jurament.* Quoad forum autem

46 LIB. III. TRACT. II. DE SECUNDO PRÆC. DECAL. CAP. II.
internum, *prima* sententia negat obligare *cum Azor. S. Antonin. Sylo. Lop. Angel. Panorm.* et alii apud *Sanch. de matrim. lib. 4. D. 20. n. 3.* qui eam probabilem vocat, *ex Authent. Sacramenta c. Si adversus venditionem*: ubi dicitur talia juramenta nullius momenti esse habenda. Hinc dicunt quod promissio sic jurata vel irrita sit, vel rescindibilis à metum passo. *Secunda* tamen sententia longè probabilior, quam tenet *S. Th. 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 3. Salm. de Contract. cap. 1. n. 26. cum Bonac. Sot. Less. Sanch. Suar.*; item *Elbel n. 57.* (qui vocat communissimam) et *Viva de Juram. q. 7. Art. 4. n. 7.* (qui vocat communem) dicit tale juramentum obligare. Ratio, quia tenemur efficere, ut verum sit, quod juramus, ne Deum testem falsi faciamus. Ideo *ex cap. Cum contingat. de Jurejur. in 6. et alii ut infra*, regula est, quodlibet juramentum servandum esse, quod sine peccato impleri potest. Respondetur autem, *Authenticam* citatam non receptam, vel expresse revocatam fuisse à *c. 8 et 15. de jurejur.* Notandum autem, quod metum passus tempore, quo ad impletionem ex vi juramenti tenetur, potest illius relaxationem petere ab Episcopo, vel à quocumque, qui possit juramenta commutare, ut *Salmant. loc. cit. n. 65. cum Lug. Villal. et Ledesm.* Et, si jam solverit promissum, potest in judicio repetere, vel occulte sibi compensare, ut *Viva loc. cit. Vide de Contr. lib. 3. n. 717. vers. Quær. 2.*

173. — « 5. Obligaris item, etsi juramentum sit errore, aut » dolo extortum, si dolus, vel error versetur tantum circa circum- » stantias accidentales non magni momenti; nam si versetur circa » substantiam, ut v. g. si annualum te daturum alteri jures, putans » esse ferreum, cùm sit aureus, vel circa circumstantias magni » momenti, quibus cognitis non jurasses, non obligaris. *Vid. Sanch. lib. 3. cap. 11. n. 11. Suar. etc.** (*Hanc doctrinam circa qualitates accidentales probabilem putant Salm. de Contract. cap. 1. n. 21. Sed oppositam censem probabilem.* At vide » n. 187. v. *Sed dubium, et de Voto hoc lib. 3. n. 198. vers. Certum est. Et n. 225.)**

176. — « 6. Non inducit ullam obligationem, si jures rem manam, aut vanam, aut inutilem, aut (ut habet *Cajetan.*) indifferenterem, quæ nec ex fine, nec ex circumstantiis coherestatur; quia juramentum non potest esse vinculum iniquitatis, aut vanarum rerum, ac otiosarum, ad quas Deus non vult nos obligari. *Bonac. et alii communiter.* Ubi nota ex *Laym. sup. cap. 6.* juramentum non convalescere, etsi talis res illicita et vana, postea, mutatis circumstantiis, fiat honesta, cùm juxta reg. 18. juris in 6. non firmetur tractus temporis, quod initio non subsistit.* (*cum Salm. cap. 1. ex n. 55. Hinc etiam adde cum Elbel n. 60. Pal. et Tamb. quod, si juramentum sit de servoando aliquo à lege prohibito, non valet, etiamsi lex prohibeat tantum sub pena; secus, si sit de aliquo à lege permissso.*)**

177. — Juramentum in favorem tertii, semper ac impleri potest sine peccato, impleendum est, etiamsi sit contra consilia

DE JURAMENTO. DUB. V.

47

Evangelica. Salm. c. 2. n. 69. cum Pal. Less. Sanch. Suar. etc. Et etiamsi promissio facta irrita sit à jure in odium iniqui creditoris, velut promissio solvendi usuras, ut *ex c. Debitoris, de Jurejur.* Et certum hoc esse apud omnes asserit *Sanch. Dec. l. 3. c. 11. n. 3.* Vel promissio facta meretrici, licet tale juramentum fuerit illicitum, ut *Mol. Suar. Caj. Sanch. cum Salm. de juram. c. 2. n. 69.* Intellige, si meretrix jam opus suum præstiterit; secus, si non *Spor. c. 1. n. 55. Laym. c. 6. n. 2. Elbel n. 88.*

Aliter tamen dicendum, si promissio sit irrita à jure, quia esset contra bonum commune; Ratio, quia tunc ipsa impletio illicita esset. Ideo non obligat juramentum metu extortum super professione, matrimonio, sponsalibus, renuntiatione fori Ecclesiastici, si sit Clericus: Item super donatione à Clerico, vel à milite facta concubinæ. Ita *Salm. de Contr. c. 1. n. 67. ex c. Diligenti de Foro compet. cum Bus. n. 174.*

Queritur autem, cum contractus est irritus à jure in favorem tantum promittentium, utrum tunc juramentum firmet contractum, ita ut promissarius ex eo acquirat jus iustitiae? Affirmant *Azor. Sanch. et alii.* Sed probabiliter negant *Elbel n. 61. ac Spor. c. 1. n. 53. cum Tamb. Pichler. etc.* Ratio, quia nullo modo juramentum habet vim firmandi hujusmodi contractum; non ex se, quia solum obligat virtute Religionis; non ex jure positivo; nam, licet ex *c. 28. de Jurejur. etc.* tales contractus debent servari ob juramentum, nullibz tamen habetur, servandos esse ex iustitia; Et ideo hæc obligatio non transit ad heredes jurantis: et ipse jurans deobligatur, relaxato juramento. Vide *Elbel n. 64.*

« 7. Nec obligaris implere, si quid jurasti contra consilia » *Evangelica*, ut non ingredi Religionem, non dare eleemosynam, etc. *Mol. Sanch. Laym. l. 4. t. 3. c. 6.* Et licet peccares » talia jurando, non tamen peccas non implendo. *Cajet. V. Perjurium.** (*Ita Salm. c. 2. n. 58. Nisi juramentum fiat in favorem tertii, cum Less. Sanch. Suar. Pal. etc. ut mox supra, et eod. Bus. mox infra.*)*

« 8. Teneris implere, nec potest commutari in aliquod opus melius, ut v. g. religionem, si aliquid jurasti in utilitatem, aut gratiam alicujus hominis, aut aliquorum; dummodo sit honestum, et sine peccato impleri possit. Unde, v. gr., alumnus, qui juravit se servitum Principi, aut huic, vel isti Ecclesiæ, etc. non potest ingredi Religionem sine relaxatione. Excipe tamen, si jurasses Titiæ eam ducere nam eo casu potes, ea reliqua, ingredi Religionem; quia juramentum sortitur naturam actus, cui appetitur; promissione autem matrimonii hæc tacita conditio inest, nisi ingrediar Religionem. Vide *Laym. c. 6. Bon. d. 4. q. 1. p. 3.* »

178. — Quær. 1. an juramentum non ludendi obliget ad abstinentium etiam à ludo licto, et modicæ quantitatis? Resp. si juramentum sit factum non ludendi in genere, convenient omnes, hoc non obligare ad abstinentium à lusu honesto et moderato

Vid. *Salm. c. 2. n. 95*. Dubium est, si juramentum expressè et specialiter factum sit abstinendi etiam à ludo licto et moderato, an obliget? Negant *Dic. Nao. Rodr. et Bassæus apud Salm. n. 94*, quia talis ludus pertinet ad virtutem eutrapeliæ. Sed affirmandum est *cum Salm. n. 96. Tamb. Pal. Bon. Sanch. et communis*; quia actus majoris virtutis est abstinere etiam ab aliquo actu virtuoso ad majorem perfectionem. Hinc, si jurans majus bonum expressè intenderit in abstinentia à ludo, putâ, ut Deo vacet, se mortificet, etc. tenetur implere; secus, si sine tali fine juraverit. *Salm. n. 95 et 100. in fin.* In hoc autem ludo bene potest dari materiae parvitas, quæ metienda est juxta finem intentum à jurante. Vide *Salm. n. 98*. Potest etiam talis jurans dare pecuniam alteri ad ludendum, et ipsum observare, et etiam adjuvare, quia hoc propriè non est ludere. *Sanch. l. 3. Dec. c. 18. n. 4. Bon. t. 2. D. 4. q. 1. p. 16. n. 5. Palaus tr. 16. D. 2. p. 7. n. 5. et Salm. n. 99. cum Cand. Trul. Fag. etc.*

179. — Quær. 2. an obliget juramentum factum contra prius juramentum? Distinguendum, si juramentum alteri opponatur in *actu jurandi*, putâ, si jurasti non amplius te juraturum, et postea jures, v. gr. te observaturum jejunium, teneris ad jejunium; quia secundum juramentum est tunc de materia licita, quamvis peccasti jurando. E converso juramentum secundum est nullum, si opponatur priori in *materia jurata*, quia tunc esset de materia illicita: Hinc si jurasti matrimonium Caiae (imò etiam si simpliciter promisisti, ut docet *Sanch. de Matrim. l. 1. D. 50. n. 2.*) et postea jures Titiae, hoc secundum non obligat, etiamsi postea Caia remittat promissionem, ex regula: *Non firmatur tractu temporis quod ab initio non subsistit, de Reg. Juris in 6. Ita Croix l. 3. p. 1. n. 323. cum Sanch. Pal. Tamb. et Salm. c. 1. n. 102 et 103. cum Suarez, etc.* Notat tamen *Croix ibid. cum Sanch. Tamb. et communis*, quod, si contractus posterior juratus impleatur, validus est, quamvis illicitus, quia per juramentum non invalidatur actus, qui alias validè fieri poterat.

An autem valeat votum contra aliud votum? Vid. *infra de Voto n. 210. v. Notandum.*

180. — Resp. 2. Juramentum promissorium eamdem habet conditionem, eodemque modo explicandum est, quo promissio, vel propositum, cui est annexum. Ratio est, quia accessorium sequitur principale; ideoque, quando non obligat promissio, nec obligat juramentum oppositum. *Less. l. 2. c. 42. d. 2. Bonac. n. d. 4. q. 1. p. 6. Trull. l. 2. c. 1. d. 17.*

Unde resolves:

“ 1. Titius, qui cum juramento promisit nuptias Bertæ diviti, sanæ, virginis, bona famæ, etc., non tenetur stare juramento, postquam Berta incidit in paupertatem, infirmitatem, fornicationem, vel infamiam, quia promissio ipsa non obligat eo casu. (Et hoc habetur in c. 25. de Jurejur.) *

“ 2. Qui urbauitatis causa juravit, se ante alterum non sessu-

rum, bibitum, vel ingressum domum, etc. non peccat contra juramentum, si coactus ab altero priùs sedeat, bibat, vel ingrediatur; tum quia promissio illa, vel propositum habet tacitam conditionem adjunctam, nisi me cogeris, qua sublata, non obligat, et consequenter, nec juramentum; tum quia relaxatur ab altero, cedente juri suo. *Bon. loc. cit. Sanch. Less. Trull. “ 3. Qui juravit se servaturum decreta et regulas, vel statuta alicujus Congregationis, Universitatis, vel Capituli, tantum tenetur servare ea quæ sunt in vigore, et quatenus sunt in usu, vel servantur à maiore parte Capituli; nisi tamen alius constet de mente jurantis, vel hic voluerit se ad illa independenter à statutis obligare. Ratio patet, quia promissio ipsa non aliter obligat. Trull. l. c. Azor. Less. Dian. p. 2. tr. 6. R. 39. * (Vide dicenda n. 181.) **

In omni autem juramento promissorio, fictione juris, tacite subintelliguntur sequentes conditions: I. *Si potuero*, quia nemo censetur se obligasse ad rem impossibilem physicè vel moraliter, scilicet cum permagna difficultate non prævisa. Ita *Sporer c. 1. n. 77. Laym. c. 9. num. 4. Elbel n. 70.* II. *Salvo jure Superiorum. ex c. 19. de Jurejur.* III. *Si is, cui fit promissio, acceptet, vel non remittat*: hæc enim est promissionis natura, quam sequitur juramentum. *Elbel ibid. IV. Si res non fuerit notabiliter mutata. Vid. n. 187. v. Non tenetur.* V. *Si et altera pars fidem seruaverit: intellige, si promissio fuerit mutua c. 75. de R. J. in 6.*

181. — Quæritur quomodo obliget juramentum servandi statuta alicujus Collegii, Congregationis etc.? Attende quatuor regulas communiter à DD. in hoc puncto traditas. I. *Quod tale juramentum intelligatur de statutis editis, non edendis. Salm. c. 2. n. 72.* II. *Quod juramentum intelligatur obligare sub gravi, aut levi, vel tantum ad pœnam, vel tantum sub consilio, sicut obligat statutum. Elbel n. 91. Salm. n. 78. cum Pal. Sanch. Bonac. etc.* III. *Quod tale juramentum non obligat ad statuta quæ non obligant ob impossibilitatem, vel ob desuetudinem, vel quia sic sunt usu recepta, etiamsi juramentum præstetur de aliquo statuto particulari. Salm. n. 79. cum Suar. Bon. Sanch. Prad. etc.* IV. *Quod neque etiam obliget, si aliquod statutum à maiori parte Communis non observetur. Salm. n. 80. cum Sa, Sanch. Azor. etc.* Hinc inferunt *Salm. num. 83. cum Sanch. Pal. Trull. etc.* quod *Officiales*, qui jurant servare taxam præscriptam, non peccent aliquid aliud recipiendo, si taxa, sive stipendium sit insufficiens.

182. — Quæritur ultra, qualiter obliget juramentum, quod præstant Medici in Collegiis ex præcepto *S. Pii V in Motu proprio anni 1566. Supra gregem*, non visitandi infirmos ultra tertium diem, nisi certificantur de Confessione infirmi per re scriptum Confessarii? Dicunt *Salm. c. 2. n. 91. cum Sanch. Cajet. Prad. Trud. Leand. etc.* tale juramentum non obligare, si non sit usu receptum, prout non esse receptum in Hispania testantur (sicut nec etiam receptum est Neap). Hinc dicunt ibi, tunc Medi-

cum tantum teneri, quando prævidet in infirmo probabile periculum mortis, et simul probabiliter credit eum esse in mortali, vel necessarium esse ut disponat de rebus suis ad solvenda debita, tollendas lites, etc. Ita *Salm. ibid. n. 92 et P. Elbel de Jur. n. 91*; in Diœcesi autem Neapolitana per ultimam Synodum factus est casus reservatus cum excommunicatione, nam antea erat sine excommunicatione; ibi enim *n. 4*, sic dicitur: « Medici, qui visitantes in lecto infirmos, post tres dies à visita- tione non curaverint, ut prædicti infirmi peccata sua idoneo » Confessario confiteantur, aut alias non deseruerunt, secundum » terminos Constit. S. Piⁱ V et Innocentii XI. » Sed, ut dixi, hujusmodi Constitutio non est Neapoli usu recepta, ut plures Sapientes mihi asseruerunt, quando infirmitas levis est: dum vero periculosa est, vigeat Constitutio et reservatio. Hinc *Mazzott. de Sacram. Paenit. tom. 3. p. 287 et p. 560*, loquens de prædicto Casu reservato, ait Constitutionem S. Piⁱ à consuetudine temperatam esse, ut intelligatur tantum de morbis periculosis. Excusaretur tamen Medicus, si per alium moneret infirmum, vel si certè censeret monitionem non profuturam. Dicitur certè, nam in dubio tenetur monere. Ita *Elbel dict. n. 89. cit. Sanchez, Benacina, Tamb. etc.* Idem ait *Mazzott. dict. p. 287*, qui addit sufficere testimonium domesticorum, vel ipsius infirmi de Confessione recenter peracta, si sint fide digni. Sed in hoc regulariter dico domesticos facilè ut suspectos habendos. Vide dicenda fusius de hoc punto in *Tom. VI. de Sacrament. Paenit. n. 664. et in Praxi Confessar. n. 53*.

185. — « 4. Qui juravit se servaturum secretum, non peccat » contra juramentum, illud detegendo, quando non potest illud » celari absque gravi suo, vel alterius damno, quia ipsa promissio » secreti non videtur obligare, nisi hac conditione, *si non noceat.* » *Syllo. Bonacina, Sanch. Trull. loc. cit. ** (*Quoad revelandum secretum, vide dicenda l. 3. n. 971. v. Hoc. J.*) *

Juramenta autem de servando secreto, quæ præstantur in Congregationibus circa electiones, vel alia, obligant graviter vel leviter juxta documentum quod afferre possunt. Ita *Elbel n. 90. cum Henno*, quia obligatio juramenti sequitur obligationem secreti. Idem dicunt *Spor. tr. 3. c. 1. n. 42. Croix. l. 3. p. 1. 329. etc.* de juramento servandū secretum circa artem conficiendi aliquam medicinam. Imò, non obstante juramento, teneris ex caritate eam revelare, si aliter quis subiret grave periculum mortis, cùm juramentum non sit vinculum iniquitatis. Ita *Croix cum S. Th. Suar. etc.*

« 5. Qui juravit Judici se dicturum quæ novit, non tenetur » revelare occulta. *Ratio patet. Less. Bonac. Trull. loc. cit.*
 « 6. Qui juravit se solutum debitum intra mensem, non » tenetur intra illum vi juramenti solvere, si à creditore termi- » nus solutionis prorogetur; quia cùm hic cedat juri suo, cessat » obligatio promissionis, et consequenter juramenti. *Azor. Bon.*
Trull. l. c. n. 18. *

184. — Quæritur 1. utrum qui promittit concubinæ cum juramento, se aliam non cognitum, teneatur ad illud? Negant *Dian. cum Fag.* Quia finis talis promissionis fuit pravus, nempe conservandi amicitiam, et quia tale juramentum præberet occasione permanenti in peccato. Sed affirmant probabilius *Salm. v. 2. cum Sanch. et Prad.* Quia ex regula generali impleri debet juramentum semper ac impleri possit sine peccato; occasio autem illa venit per accidens.

185. — Quæritur 2. utrum promissio prodiga cum juramento obliget? Affirmant *alii ap. Salm. v. ib. n. 71.* Sed probabilius negant *Salm. dict. loc. Sot. Suar. Trull. etc.* Quia talis promissio saltem est leviter mala, et ideo juramentum, cùm non sit vinculum iniquitatis, non obligat ex *Reg. Non est, juris in 6. Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum. Salm. n. 78.* Vide dicenda de *Matr. l. 6. n. 851. v. Cum autem.*

186. — Quæritur 3. utrum qui promisit se redditum ad carcerem cum juramento, teneatur ad illud cum probabili timore mortis, vel gravissimi damni injusti? *Prima sententia* negat, quia esset actio mala sponte morti se offerre. Ita *Navarr. Man. c. 12. n. 18. et Vasq. Nao. Pont. Covarr. Tamb. Reg. ap. Salm. c. 2. n. 74.* *Secunda sententia* multò probabilius affirmat quia, posita promissione, redire esset opus virtutis. Ita *Tolet. l. 4. c. 22. n. 2. Suar. l. 2. c. 10. n. 14 et 15. Less. l. 2. c. 42. n. 28 et Salm. n. 75.* (licet primam vocent probabilem) *cum Bon. Sanch. Less. Suar. Laym. Toled. etc.*

Parentes, aut Domini, jurantes se puniuros filios, vel famulos, rarò peccant, si juramentum non impleant, vel quia delinquentes jam sunt emendati, aut emendationem promiserunt; vel quia juramentum fuit de re inutili, aut potius de vindicta inordinata. Ita *Laym. n. 9. c. 14. Anacl. D. 2. n. 22 et Elbel n. 87. cum Gob.* aliisque satis communiter. Additque *Elbel* plerumque talia juramenta fieri sine intentione jurandi, sed tantum terrendi; vide dicenda *n. seq. 187 ad IV.*

DUBIUM VI.

Quibus casibus excusetur ab impletione, qui in promissorio juramento obligationem contraxit.

187. An excusat mutatio circumstantiarum? — **188.** An excusat cessatio causæ finalis?

187. — « RESP. Tales casus præter ea, quæ ex superioribus colliguntur, à *Tol. et Caj.* recensentur isti. I. Si, quod bonum erat tempore juramenti, propter circumstantias postea fiat illicitum, vel vanum, vel impeditivum majoris boni, vel melius sit omitti quam impleri. *Sanch. c. 14. ** (*cum Salm. c. 2. n. 65.*) * II. Si juramentum mutet in opus aliquod aperte melius et Deo gratius; id enim quisque per se potest, ut habet *Tol. c. 13. Exice tamen semper, si quid in hominis commodum jurasses: nec enim Deus illum vult defraudari.* III. Si

» notabiliter mutetur status rei, ut si verb. grat. jurasses aliquem
 » punire justa punitione, is autem supplex veniam peteret, et
 » ageret pœnitentiam, posses ci sine perjurio condonare; quia
 » juramentum obligabat, servato eodem statu, in quo eum non
 » pœniteret. *Laym. c. 9.* * (*Vide mox infra v. Non tenetur.*) *
 » IV. Si res jurata facta sit inutilis ad intentum, maximè si magis
 » illius destruktiva; ut si verbi gratia ex correctione impœni-
 » tentis filii notaretur is magis destruendus quam emendandus,
 » aut sit turbanda familia, sint securitæ rixæ cum uxore, et sic
 » præstet non corrigere. *Regin. l. 18. c. 56. Bon. l. c. 14.* * (*Hinc,*
 » si pœna quam minatur pater, parum conducat ad correctionem,
 » ipse non tenetur implere rem juratam, saltem non sub gravi. *Salm.*
 » n. 63. cum *Soto*, etc. *Sanch.* Excusatur autem ab implendo jura-
 » mento, qui jurat comminatore ex ira, vel non serio, ut solent
 » pueri. *Salm. n. 61 et 63. cum Bon. et Cajet.* *Vide dicta n. 186 in*
 » fine.) * V. Si ita ferant conditiones illæ, quas in quovis pro-
 » missorio juramento tacite subintelligi natura et DD. docent.
 » Tales autem sunt, ut *Laym.* dicit (*sup. c. 9.*) 1. si potero;
 » 2. salvo jure Superioris; 3. nisi res notabiliter mutetur.
 » * (*Quid si supereniat circumstantia non prævisa?* *Vide dicta*
 » *n. 180. v. In omni :*) * 4. nisi obligatio tollatur. De quo sequens
 » Dubium.

Non tenetur quis implere juramentum, quando supervenit no-
 » tabilis mutatio, v. gr. periculum mortis, infamiae, vel alterius
 » gravis damni, quia non censetur in tali casu voluisse se obligare,
 » cum per mutationem tunc res sit diversa à promissa. In dubio
 » autem an mutatio sit notabilis, tenetur. *Palau. tr. 15. D. 1.*
 » p. 20. *Sanch. Dec. l. 4. c. 2. n. 34.* et *Salm. de Jur. c. 3. n. 20.*
 » cum *Trull. Leand.* etc. *Vide de Voto n. 225.*

Sed dubium est num sit de se sufficiens illa mutatio, etiam
 » non notabilis, qua tamen prævisa, ille juramentum non emis-
 » set? *Prima sententia* affirmat *ex S. Thom. in 4. dist. 48. q. 1.*
 » art. 3. q. 1. ad 1. qui sic docet: *Id liberare à voti, vel juramenti*
obligatione, quod si à principio notum fuisset, ea fieri impediret.
 Ratio quia intentio se obligandi tunc vel deest, vel sic interpre-
 » tatur. *Ita Navarr. Man. c. 18. n. 7. Sylvestr. v. Votum, 2. q. 17 in*
fin. Molina to. 2. de Just. D. 272. coll. 2 et 7. item S. Anton.
Henr. etc. ap. Salm. d. c. 3. n. 21.

Secunda sententia tenet eam non sufficere, quia obligatio non
 » est desumenda ex promissione, quæ in futurum non fieret; sed ex
 » illa quæ jam facta est. *Ita Suar. l. 4. c. 9. n. 8. Sanch. Dec. l. 4.*
 » c. 2. n. 22. *Pal. tr. 15. D. 1. p. 20. n. 3 et Salm. ib. n. 22. cum Sot.*
Cajet. Val. etc. Merito tamen dicunt non posse negari probabilitatem primæ sententiae. Imò ipsimet cum *Salm. c. 1. n. 152.* censem, illam esse notabilem mutationem, quæ si à principio cognita
 » fuisset, jurans non promisisset; quod utique cum prima sententia
 » cohæret. *Vide de Voto n. 226.*

188.— Adde quod cesseret obligatio juramenti, aut voti, si ces-
 » set causa finalis illius, v. gr. promisisti pauperi eleemosynam,

sed ille postea fit dives; promisisti non ingressurum te talem
 » domum ob periculum, sed illud cessat: promisisti peregrinatio-
 » nem ob salutem patris, sed ille moritur, et similia. *Ita Sanch.*
l. 42. Suar. 2. de Voto c. 18. n. 3. Bon. D. 4. q. 2. p. 3. §. 2. n. 10.
Pal. tr. 15. D. 9. p. 20. n. 1 et Salm. c. 3. n. 16. cum Prado, Trull.
Tamb. etc. Secus verò, si cessat causa tantum impulsiva. *ibid.*

DUBIUM VII.

Quomodo obligatio juramenti tollatur per irritatio-
 » nem, dispensationem, commutationem et remis-
 » sionem.

189. Quis possit irritare juramenta? Et quis dispensare? — 190. An
 » dispensans in votis possit et in juramentis? — 191. De Commutatione
 » et Relaxatione juramenti? — 192. Quid, si juramentum sit fac-
 » tum in favorem tertii? — 193. An possit remitti ab ipso tertio?
 » Appendix de adjuratione, et præcipue de adjuratione Dæmonum.

189.— « RESP. De hoc ex conditionibus jam positis, et potes-
 » tate Superiorum in suos, ac suorum vota, à *Laym. hic c. 11.*
 » et aliis communiter hæc traduntur.

« 1. Quod spectat ad irritationem, irritare et annullare potest
 » juramentum omnis Superior, maritus, aut dominus, qui, et
 » quomodo irritare possit suorum vota, habet *Sanch. c. 69. n. 7.*
Suar. Azor. Fill. l. 25. c. 9. p. 17. dub. 6. V. Caput sequens ex
n. 227.

« Possunt et iidem irritare juramenta promissoria facta in gra-
 » tiam hominis, quotiescumque ipsam promissionem, seu con-
 » tractum infirmare iis concessum est.

« 3. Quoad dispensationem, quicunque habet potestatem
 » ordinariam, vel delegatam, vel privilegium dispensandi in votis,
 » potest in iisdem dispensare, etiamsi jurata sint. »

190.— Quæritur hic, an qui habet facultatem delegatam
 » dispensandi in votis, possit dispensare in juramentis? *Prima*
sententia probabilis negat, quia vinculum voti et juramenti di-
 » versum est; et ideo ex stylo Curiae facultas quoad juramenta
 » specialiter conceditur. *Ita Less. l. 2. c. 42. n. 6. et Sanch. Bon.*
Azor. ac Ied. ap. Salm. de Juram. c. 3. n. 3. Secunda vero sen-
tentia non minus probabilis affirmat, quia juramenta præstata
 » soli Deo, licet sint vincula diversa à votis, in ordine tamen ad
 » dispensationem, ut vota reputantur, argumento *l. Tantum. f*
de Servo corrupto, ubi: *Dispositum in uno æquiparatorum, cen-*
setur dispositum in altero. Illa autem specialis concessio quoad
 » juramenta ex Stylo Curiæ fit ad majorem cautelam. *Ita Salm.*
d. n. 4. cum Caj. Suar. Pal. Trull. Dian. Prad. Arag. etc.
 » Sed hoc non obstante, prima sententia negativa omnino est
 » tenenda, nam obligatio juramenti jam contracta, cum sit certa
 » et prævaleat, auferri non valet per dispensationem tantum pro-

babiliter validam. Aliter autem dicendum videtur quoad juramenta facta homini, quando obsunt bono communi; imo hujusmodi juramenta sunt per se nulla: vide dicta n. 177.

191. — « 4. Quoad commutationem, eadem est ratio, quæ de dispensatione.

« 5. Quod attinet ad remissionem, sive relaxationem, juramentum factum in favorem hominis, non potest relaxari, nisi ab eo cui factum est, aut cui is, et promissa materia subjecta est.

« 6. Et is quidem potest remittere, etsi talis favor ei juratus esset propter Deum, v. gr. si quis per Deum jurasset pauperculæ eam ducere, potest ipsa juramentum illud relaxare, ut habet *Navarr.* et alii, contra *Sotum* et *Syl.* quia, licet juramentum principaliter factum sit propter Deum, quia tamen executio est in favorem hominis, ab hominis etiam voluntate dependet.

« 7. An etiam civilis potestas relaxare possit juramenta suorum subditorum in temporalibus, quando justa causa subest, v. gr. quia metu vel alia injuria extorta sunt, controvèrtitur. Alii negant, alii aiunt apud *Laym.* Probabile est, quod docet *Sanch. l. 3. c. 12. cum Suarez*, non posse eam relaxare directè, sicut potestas Ecclesiastica, quando dispensat, sed tantum indirectè, v. gr. ratione materiæ, vel supplendo vicem ejus cui juratum est, et qui remittere debebat. Plura ad forum externum spectantia circa juramentum vide apud *Laym. supra c. 11. Bon. l. c.* »

192. — Pro majori claritate dicendum I. quod, si promissio in favorem hominis, firmata juramento, nondum acceptata sit, non sit obligatio illam implendi, et revocari possit; quia juramentum tunc est accessorium, et sequitur naturam promissionis; secus autem, si promissio principaliter fuit facta Deo. Hoc certum est: Vide *Salm. de Juram. c. 2. n. 56. cum Suan. Less. et fusiū de contract. c. 4. n. 70.*

Dicendum II. quod, si talis promissio sit acceptata à tertio, cui facta fuit, tunc sine eius consensu nec etiam à pontifice relaxari possit. Est adhuc commune ap. *Laym. de Jur. c. 11. n. 25. cum S. Th. 2. 2. q. 80. art. 9. ad 3. Tamb. l. 3. c. 7. §. 3. n. 3. Salm. c. 2. n. 68. Croix l. 3. p. 1. n. 358.* Et hoc, etiamsi juramentum principaliter sit factum in honorem Dei, ut dicit *Croix ibid. cum Sanch. Suan. Less. Lug. Dian. Moya, etc.* semper ac per acceptationem sit tertio jus acquisitum. Sed de hoc juramento principaliter in Deum emissio magna vertitur quæstio, circa quam vide dicenda c. 3. de *Voto num. 255.*

I limitatur tamen Dictio II. mox lata in tribus casibus. I. Si jurans sit subditus, et juramentum sit circa ea quæ Superiorum potestati subduntur, ut docet *S. Th. l. c.* Ideo pontifex irritare potest omnia juramenta circa Beneficia, Officia Ecclesiastica, etc. Parentes etiam possunt irritare juramenta impuberum, non vero puberum circa res proprias ipsorum; Tutores pupillorum; Superiorum Religiosorum; viri uxorum circa bona dotalia; Domini Servorum. Vide omnia ap. *Salm. c. 3. ex n. 4. cum Bus. num. 2. (V. Not. I, p. 395.)*

Lim. II. Si juramentum non posset servari sine damno communi, prout esset juramentum non denuntiandi, non accusandi, etc. vel super contractu à lege vetito, v. gr. selvandi pœnam, si quis resiliat à sponsalibus; quod prohibetur cap. *Gemma. de spons.* (An etiam solvendi perdita ludo prohibito, ut dicunt *Salm. Vide dicenda de Ludo tract. 5. de Cont. Dub. 13.*) Talia juramenta verius relaxatione non indigent cum de se sint nulla, juxta dicta n. 177. v. *Aliter.* Esto tamen essent valida, ab Ecclesia relaxari possunt. *Salm. ibid. n. 6. cum Sanch. Pal. et Guttier.* Nomine autem Ecclesiæ veniunt non solum Pontifex, sed etiam Episcopi, Capitula Sedibus vacantibus, et alii jurisdictionem Episcopalem habentes, ut *Salm. n. 7 et 8.* et etiam Confessarii delegatam facultatem habentes dispensandi in votis, qui possunt etiam talia juramenta relaxare, ut *Bus. n. 3 et Salm. n. 9. cum Rodr. et Ledesm.*

Lim. III. Si juramentum sit dolo, aut metu extortum; tunc enim etiam ab iisdem, ut supra, relaxari potest in pœnam extortum, ut certum est apud omnes; etiamsi juramentum sit extortum ab alio tertio, inscio principali, *Salm. n. 7. cum Suan. Sanch. Pal. Mol. Arag.* Imo hoc currit, etsi promissio non est indebita, putâ de solvendo debito vero; sed juramentum injuste sit extortum; et etiamsi extorqueatur juramentum metu levii, saltem pro foro interno, ut *Salm. n. 8. cum Sanch. Suan. et Pal. ex c. Scilicet, et c. Accepta de Restit. spol. ubi solum juramentum omnino spontaneum relaxari nequit.*

193. — Certum autem est quod juramentum in favorem tertii possit liberè ab eo remitti, absque relaxatione Ecclesiæ, ut docent omnes cum *D. Th. 2. 2. q. 89. art. 9. ad 2.* Sed quæstio est an juramentum factum in favorem tertii cesseret ex illius remissione, etiamsi promissio principaliter sit facta Deo? Negat *S. Th. ibid.* nisi apposita sit conditio, scilicet, si ita videbitur ei cui promittitur; Et idem tenent *Salm. c. 3. n. 10.* generaliter loquendo cum *Sot. Syl. Sanch. Bon. Pal. etc.* E converso *Busemb. h̄c n. 6. cum Nav. et Croix l. 3. p. 1. n. 358. cum Gob. Tamb.* probabiliter tenent cessare obligationem. Ratio, quia licet promissio sit facta Deo, fuit tamen semper facta dependenter à voluntate hominis, cui juratum est, scilicet, si ille non remittat executionem. Et hanc quoque sequuntur *Salm. n. 14. cum Sanch. Pal. Trull. Prad. Fag. Leand. etc. contra Scot. Syl. etc.* semper ac, licet juramentum principaliter sit factum in honorem Dei, promissio tamen tota cedat in favorem partis, putâ, si quis intuitu pietatis juret huic Ecclesiæ Calicem se daturum, huic pauperi eleemosynam, hanc Religionem se ingressurum. An autem juramentum, vel Votum Perseverantie, quod emitte solet in aliquibus Congregationibus, possit relaxari, vel in eo dispensari ab Episcopis, sine Congregationis consensu? Vide dicenda n. 255. *infra.*

APPENDIX

DE ADJURATIONE.

I. ADJURATIO est invocatio Dei, vel rerum sacrarum, aut Sanc-torum, ad inducendum aliquem ad quoddam agendum, vel omittendum. Ita *S. Th.* 2. 2. q. 90. art. 1. Alia autem est *Solemnis*, quæ fit à Ministris, et modis ab Ecclesia constitutis; alia *Priuata*, sine hujusmodi solemnitatibus. Item alia est *Deprecatio*, prout fuit illa Principis Sacerdotum: *Adjuro te per Deum viuum, ut dicas nobis, si tu es Christus, etc.* *Matth.* 26. Alia *Imperatio*, quæ competit tantum Superioribus erga subditos, et Exorcistis erga Dæmones.

II. Ut adjuratio sit licta, tria requiruntur, sicut in juramento, scilicet I. *Veritas*, id est, ut adjurans verè intendat assequi quod petit, et vera sit causa ob quam petit; Carentia autem hujus veritatis raro erit plusquam venialis, nempe si fictus pauper per Deum petat eleemosynam, ut dicunt *Sanch.* *Dec.* 1. 2. c. 42. n. 5. *Sporer de 2. Præc. c. 1. n. 163. Elbel Conf. 6. n. 153.* II. *Justitia*, ex cuius carentia certè graviter peccaret rem petens graviter malam, ex communī DD. Quid, si rem petat leviter malam? Tenent esse veniale *Salm. de 2. Præc. c. un. n. 4. Sporer n. 165. cum Suar. Bonac. Sanch. et Tab.* Sed melius *Elbel n. 97.* dicit esse mortale, quia satis gravis videtur irreverentia inducere alterum ad rem malam ope Divinæ auctoritatis. Vide dicta n. 146. v. 5. *Venialiter.* III. *Judicium*, id est debita discrecio, cuius carentia certè non est nisi venialis.

III. Tantum creaturæ intellectuales possunt directè adjurari, ut Homines et Dæmones. Indirectè autem etiam irrationales, ut sal, nubes, locustæ, etc. adjurando vel Deum, ut earum usus nos adjuvet; vel Dæmones, ut per eas desistant nocere, prout docet *S. Thom.* 2. 2. q. 90. art. 3. *cum aliis communiter.*

IV. Privatum omnibus quidem licitum est adjurare: solemniter autem tantum Ecclesia Ministris ad id constitutis, et cum Episcopi expressa licentia. Ita communiter *Salm.* *cum aliis, ea Luc. c. 10. v. 19.* Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones, et super omnem virtutem inimici. Et ex *Marc. c. 16. v. 17.* In nomine meo Dæmonia ejicent.

V. Præsertim autem circa Adjurationem Dæmonum, duo præcipue hic sunt notanda. I. Ut cum eis adjuratio sit imperativa, non vero deprecativa. II. Ut fiat tantum ad amovenda damnatio et vexationem obsessi, non autem ad vanitatem et curiositatem; hinc dicunt DD. communiter cum *Salmanticens.* de 2. *Præc. cap. un. num. 55.* non posse excusari a peccato gravi, qui multos sermones inutiles habet cum Dæmonie obsidente.

Sed queritur 1. an sit mortale quærere à Dæmonie unam vel alteram rem curiosam? Affirmat *Palaus*, quia tunc Exorcista potius videtur deprecative quærere, quam imprecative. Sed probabilius est tantum veniale, si revera adjuratio fiat imperativo

modo. Ita *Sanchez*, *Dec. l. 2. c. 42. n. 25.* item *Cajet. Suar. Nau. Sot. communiter cum Salm. n. 55 et 56.*

Quæritur 2. de quibus liceat Exorcistis Dæmonem interrogare? Licet quidem interrogare de omnibus, que ad ejus expulsionem conducant. *Salm. n. 51. cum S. Thom. et communis.* Hinc possunt quærere numerum et nomina eorum qui in obsesso habitant, et à quanto tempore, ut habetur in Rituale Romano: item causam sui ingressus, item signum sui egressus, ut communissime contra *Sotum* permittunt *Sanch. n. 28. Salm. cum Pal. Del Rio, Trullench. etc.* An autem liceat quærere imperativè à Dæmonie manifestacionem aliquius veritatis? Negat *Elbel Conf. 6. n. 156.* quia (ut ait) non videntur Ministri aliam habere potestatem, nisi interrogandi tantum de iis quæ ad eum expellendum conferunt. Sed probabilius et communissime affirmatur licere, si id conducat ad Divinam gloriam. Ita *Sanch. n. 24. ac Cajet. Sot. Con. Tab. etc. cum Salm. n. 59.* Atque expresse hoc docet *D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 4. ad 1.* ubi ait: "Aliud autem est inquirere aliquid à dæmonie sponte occurrente, quod quandoque licet propter utilitatem aliorum, maximè quando Divina virtute potest compelli ad vera dicenda. Et aliud est dæmonem invocare ad cognitionem occultorum acquirendam ab ipso, quod certè malum est."

Quid, si dæmon assignaret pro causa sui ingressus, obsessum invalide fuisse baptizatum, an hic rebaptizandus esset sub conditione? Ex una parte videtur negandum, quia nulla dæmoni præstanta est fides. Ex alia videtur affirmandum, quia dæmon ex vi Exorcismi tenetur patefacere veritatem. In hac difficultate rationabiliter opinantur *Salm. n. 6.* hunc non esse rebaptizandum, nisi alimde adsint validæ conjecturæ non accepti baptisimi, nempe si baptizans fuerit maleficus, vel hæreticus, vel immoracula parum instructa, vel acer inimicus Parentum baptizandi qui dixerit, se velle ulcisci, et similia.

Exorcista autem, ut obsessus verè liberetur, sedulò curet u sequentia obseruat. 1. Prius bene exploret, an ille revera obsideatur à dæmonie. 2. Munit se Fide, fiducia et Charitate; insuper et oratione, et jejunio, et maximè humilitate; alias parum proficiet. Dicunt tamen *Salm. n. 7.* Exorcismum suam vim habere, etiamsi fiat ab eo, qui est in peccato. 3. Inducat obsessum ad Confessionem, confidentiam et orationem. 4. Utatur Exorcismis in Ecclesia Romana, vel saltē in sua Diœcesi approbatis. Utatur etiam invocatione nominum Jesu, Mariae, et item signo Crucis ac Reliquis Sanctorum; aut Aqua benedicta, Agno Dei, etc. 5. Caveat, ne cum dæmonie jocetur, sed potius panca proferat, et non permittat ei plura loqui, sed imperet tacere. 6. Caveat etiam, ut advertit *Rituale*, ne ob dictum dæmonis confugiat ad Magos, ut maleficium dissolvant. Jubeat tamen dæmonem dicere, an ibi sit ob maleficium; et ut signa malefica reddat, vel revelet. 7. Regulariter Exorcismum faciat in Ecclesia, januis apertis, nisi honesta adsit causa (ut dicitur in *Rit.*) ut fiat domi